

Türkiye'nin İnsan Ticaretiyle Mücadelesi

goc.gov.tr/icerik6/turkiyenin-insan-ticaretiyle-mucadelesi_409_561_563_icerik

ULUSLARARASI MEVZUAT;

1) Palermo Protokolü'nde İnsan Ticaretiyle Mücadele

Türkiye, 12 Aralık 2000 tarihinde Palermo'da imzaya açılan "Sınır aşan Organize Suçlarla Mücadele Sözleşmesi"ni ve bu sözleşmenin eki olan "İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadınların ve Çocukların Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına ilişkin Protokol"ü 13 Aralık 2000 tarihinde imzalamıştır.

Söz konusu sözleşme ve protokolün TBMM'ce onaylanması, 30.01.2003 tarihli 4800 ve 4804 sayılı kanunlarla uygun bulunmuş ve 04.02.2003 tarihli Resmi Gazetede iç hukukumuza dahil edilmiştir.

Bu protokolün amaçları şu şekilde belirtilmiştir(m.2);

Kadın ve çocuklara özel önem verilerek, insan ticaretini önlemek ve mücadele etmek, Bu tür ticaretin mağdurlarını, onların insan haklarına bütünüyle saygı göstererek korumak ve onlara yardım etmek, Bu amaçlara erişebilmek için Taraf Devletler arasındaki işbirliğini geliştirmek.

Söz konusu protokol kapsamında ülkemizde insan ticareti ile mücadelenin etkin olarak yürütülmesi amacıyla gerekli yasal düzenlemeler gerçekleştirilmiştir.

2) Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi

Avrupa Konseyi'nin öncelikli çalışma alanının insan haklarının korunması olması ve insan ticaretinin Avrupa Konseyi'nin dayandığı değerlere bir tehdit oluşturması nedeniyle Avrupa Konseyi bünyesinde de 2000 yılından itibaren insan ticareti konusuna ağırlık verilmiştir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin 19 Mayıs 2000 tarihinde kabul ettiği R (2000) 11 sayılı Karar Belgesi'nde, üye devletlere cinsel sömürü amacıyla insan ticaretine karşı tedbir almaları tavsiye edilmiştir.

Söz konusu Sözleşme, insan ticaretinin insan hakları ihlali teşkil ettiğini ve insan onuru ve bütünlüğünü ihlal ettiğini ve bu nedenle mağdurların daha fazla korunmaya ihtiyaç duyduğunu teyit eden ve uluslararası bağlayıcılığı olan ilk belgedir. 47 maddeden oluşan Sözleşme; insan ticaretinin önlenmesi, insan ticareti mağdurlarının haklarının korunması ve insan tacirlerinin kovuşturulması başlıklarında üç amaca odaklanmıştır. Sözleşme, mağdurların tespiti konusunda uzman kişilerin görevlendirilmesi, mağdurların fiziksel, ruhsal ve sosyal anlamda iyileşmeleri sürecinde desteklenmeleri, mağdur olduğu tespit edilen kişilere en az 30 günlük düşünme ve iyileşme süresi verilmesi ve belli şartlar altında mağdurlara ikamet izni verilmesi hususlarında taraf devletlerin ayrıntılı düzenlemeler yapmasını gerekli kılmaktadır.

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'nde suçun sınır aşan nitelik göstermesi ve organize olarak işlenmesi zorunluluğunun bulunmamasıdır. İnsan ticareti suçunun ulusal sınırlar içinde işlenmesi de Sözleşmenin kapsamındadır.

Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde bir kimsenin insan ticareti mağduru olduğuna dair geçerli nedenlerin olduğu durumlarda bu kişilere hiçbir şart koşulmadan en az 30 günlük düşünme süresi verilmesi zorunlu tutulmaktadır. Ayrıca, mağdurlara koşullar gerektiğinde ya da yetkililerle işbirliği yaptıklarında yenilebilir ikamet izni verilmesi hususuna da düzenlenmiştir.

Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'nin 19. maddesi ile getirilen bir diğer yenilik ise taraf devletlere, mağdurların sunduğu hizmetlerden bu kişilerin mağdur olduklarını bilerek yararlananları cezalandırılabilme imkânı tanınmasıdır. Bu madde uyarınca, örneğin, insan tacirleri tarafından tedarik edilen insan ticareti mağdurlarını, bu kişilerin mağdur olduklarını bilerek zorla çalıştıran bir işyeri sahibi için bu işçileri kasten kullanması suç olarak kabul edilebilecektir. Ancak işyeri sahibi insan ticareti suçundan cezalandırılmayacak, 19. madde kapsamında mağdurların sunduğu hizmetlerden bu kişilerin mağdur olduklarını bilerek yararlanma suçundan cezalandırılabilir.

Ayrıca suçun mağdurun yaşamını tehlikeye atması, çocuklara karşı işlenmesi, kamu görevlisinin görevini yerine getirdiği sırada işlenmesi ve örgütlü olması halinde cezanın ağırlaştırılması Sözleşmenin 24. maddesi ile düzenlenmektedir. Sözleşmenin 26. maddesi ile zorla yasadışı faaliyetlere karışmış mağdurların cezalandırılmaması imkânı da getirilmektedir.

Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde mağdurlara tazminat verilmesi hususu detaylı şekilde düzenlenerek, taraf devletler tarafından mağdurların tazminat hakları konusunda bilgilendirilmesi, mağdurlara adli yardım sağlanması ve insan tacirlerinden tazminatlarını almalarını güvence altına alacak önlemlerin alınması konularında düzenleme yapılması zorunlu kılınmaktadır.

Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde çok detaylı şekilde taraf devletlerin insan ticaretinin önlenmesi konusunda alması gereken tedbirler sıralanmıştır. Eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri, araştırma programları, talep azaltıcı önlemler, sınır önlemleri, belge güvenliği, uluslararası işbirliği, sosyal ve ekonomik girişimler sözleşmede yer alan tedbirler arasındadır.

TBMM tarafından "Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi" 30.01.2016 tarihinde 6667 sayılı Uygun Bulma Kanunu ile iç hukukumuzda dahil edilmiştir. Söz Konusu sözleşmenin hükümleri 17.03.2016 tarihli "İnsan Ticaretiyle Mücadele ve Mağdurların Korunması Hakkında Yönetmelik" ile büyük oranda karşılanmıştır.

3) Diğer Uluslararası Mevzuat

- a) 30 Eylül 1921 tarihli İnsan Ticaretinin ve İnsanların Fuhuş Yoluyla Sömürülmesinin Yasaklanmasına Dair Sözleşmeye 15 Nisan 1937'de katılmıştır.
- b) Türkiye, 25 Eylül 1926 tarihli Köleliğe Dair Milletler Cemiyeti Sözleşmesini 14 Ocak 1955'te imzalamıştır.
- c) Cebri Çalıştırmaya Dair Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmesi No. 105 Türkiye tarafından 29 Mart 1961 tarihinde onanmıştır.

- ç) Kölelik, Köle Ticareti Ve Köleliğe Benzer Kurum ve Uygulamaların Lağvına Dair Tamamlayıcı Sözleşme 17 Temmuz 1964 tarihinde Türkiye’de yürürlüğe girmiştir.
- d) Türkiye, 18 Aralık 1979 tarihli BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesine 20 Aralık 1985’te katılmıştır.
- e) Türkiye, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne taraftır. Türkiye sözleşmeyi 04 Nisan 1995’te onaylamıştır. Sözleşmenin 34.ve 35. maddeleri uyarınca taraf ülkeler, çocukların her türlü sömürü ve istismara karşı korunmalarını, yasadışı bir faaliyette çalışmaları, cinsel sömürü, pornografi, fahişelik ve ticaret amacıyla kullanılmalarını engellemek için, her türlü ulusal, ikili ve çok taraflı tedbirleri almayı taahhüt etmişlerdir.
- f) Cebri Çalıştırmaya Dair Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) Sözleşmesi No. 29 Türkiye tarafından 30 Ekim 1998 tarihinde onanmıştır.
- g) Ülkemiz, 08 Eylül 2000 tarihli Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği Ve Çocuk Pornografisi İle İlgili İhtiyari Protokolü Bakanlar Kurulu’nun 28 Mayıs 2002 tarih ve 2002/4241 sayılı kararıyla kabul edilmiştir.
- h) Ülkemiz, ayrıca, organize suçlar ve terörizmle mücadelede işbirliğini öngören çok sayıda Güvenlik İşbirliği Anlaşması imzalanmış bulunmaktadır. Bu anlaşmaların tamamında yasadışı göç ve insan ticaretiyle mücadelede işbirliği tesis edilmesine ilişkin hükümler bulunmaktadır.

Bu çerçevede;

Belarus ile 28 Temmuz 2004 tarihinde iki ülke İçişleri Bakanları arasında “Yasadışı Göç ve İnsan Ticareti ile Mücadele Alanında İşbirliği Mutabakat Zaptı”,

Gürcistan ile 10 Mart 2005 tarihinde, iki ülke Dışişleri Bakanları arasında “Türkiye Cumhuriyeti İle Gürcistan Ve Azerbaycan Arasında Terörizm, Örgütlü Suçlar Ve Diğer Önemli Suçlarla Mücadele Anlaşmasının Dokuzuncu Maddesinin Uygulanmasına Dair Protokol”,

Ukrayna ile 07 Temmuz 2005 tarihinde, iki ülke İçişleri Bakanları arasında, “Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ukrayna Hükümeti Arasında Suça Karşı İşbirliği Anlaşmasının Birinci Maddesinin Uygulanmasına Dair Ek Protokol”,

Moldova ile 8 Şubat 2006 tarihinde iki ülke İçişleri Bakanlıkları arasında “Türkiye Cumhuriyeti ve Moldova Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Uluslararası Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Uluslararası Terörizm ve Diğer Örgütlü Suçlarla Mücadelede İşbirliği Anlaşması Çerçevesinde İnsan Ticareti ile Mücadele Alanında İşbirliği Yapılmasına Dair Protokol imzalanmış ve uygulamaya geçilmiştir.

Son olarak, 5 Eylül 2006 tarihinde de Kırgızistan ile ‘İnsan Ticareti ile Mücadelede İkili İşbirliği Protokolü’ imzalanmıştır.

ULUSAL MEVZUAT;

1) TCK’da İnsan Ticareti Suçu

2002 yılının Ağustos ayında Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM), Türk Ceza Kanununda insan ticareti ve kaçakçılığını suç olarak tanımlayan iki değişikliği kabul etmiştir.

09 Ağustos 2002 tarih ve 24841 sayılı Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe giren, “4771 Sayılı Kanun” ile TCK’ya eklenen 201/b maddesi ile insan ticareti suçu tanımlanarak bu suçu işleyenlere ağır yaptırımlar öngörülmüştür. 1 Haziran 2005 tarihinden itibaren

yürürlüğe giren 5237 sayılı yeni TCK'nın 80. maddesi ile insan ticareti suçu yeniden ele alınarak bu suçu işleyenler için öngörülen cezalar artırılmıştır. 19 Aralık 2006 tarihinde yapılan son düzenleme ile insan ticaretinin tanımına "zorla fuhuş yaptırmak" ve "ülkeye sokan/ülkeden çıkararak" ibareleri eklenmiş, bu itibarla da Ceza Kanunumuzdaki "insan ticareti" suçu, BM Palermo Sözleşmesi ve insan ticareti ile mücadele konusundaki ekli Protokolüne tam uyumlu hale getirilmiştir.

TCK Madde 80- (1) (Değişik: 6.12.2006-5560/3 md.) Zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, fuhuş yaptırmak veya esarete tâbi kılmak ya da vücut organlarının verilmesini sağlamak maksadıyla tehdit, baskı, cebir veya şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kandırmak veya kişiler üzerindeki denetim olanaklarından veya çaresizliklerinden yararlanarak rızalarını elde etmek suretiyle kişileri ülkeye sokan, ülke dışına çıkaran, tedarik eden, kaçırarak, bir yerden başka bir yere götürülen veya sevk eden ya da barındıran kimseye sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adlî para cezası verilir.

(2) Birinci fıkrada belirtilen amaçlarla girilen ve suçu oluşturan fiiller var olduğu takdirde, mağdurun rızası geçersizdir.

(3) On sekiz yaşını doldurmamış olanların birinci fıkrada belirtilen maksatlarla tedarik edilmeleri, kaçırılmaları, bir yerden diğer bir yere götürülmeleri veya sevk edilmeleri veya barındırılmaları hallerinde suça ait araç fiillerden hiçbirine başvurulmuş olmasa da faile birinci fıkrada belirtilen cezalar verilir.

(4) Bu suçlardan dolayı tüzel kişiler hakkında da güvenlik tedbirine hükmolunur.

2) 6458 Sayılı Yabancılar Ve Uluslararası Koruma Kanunundaki Hükümler

04/04/2013 tarihinde onaylanan ve 11/04/2013 gün ve 28615 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu da 48, 49, 55, 108 ve 123 üncü maddeleri ile İnsan Ticareti ile Mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin düzenlemelerdir.

İnsan ticareti mağduru ikamet izni

MADDE 48 – (1) İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulan yabancılar, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle iş birliği yapmayı yapmayacaklarına karar verebilmeleri amacıyla valiliklerce otuz gün süreli ikamet izni verilir.

(2) Bu ikamet izinlerinde, diğer ikamet izinlerinin verilmesindeki şartlar aranmaz.

İnsan ticareti mağduru ikamet izninin uzatılması ve iptali

MADDE 49 – (1) İyileşme ve düşünme süresi tanımak amacıyla verilen ikamet izni, mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumu nedeniyle en fazla altışar aylık sürelerle uzatılabilir. Ancak, bu süreler hiçbir şekilde toplam üç yılı geçemez.

(2) İnsan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe bulunan yabancıların, kendi girişimleriyle suçun failleriyle yeniden bağ kurduklarının belirlendiği durumlarda ikamet izinleri iptal edilir.

Sınır dışı etme kararı alınmayacaklar

MADDE 55 – (1) 54 üncü madde kapsamında olsalar dahi, aşağıdaki yabancılar hakkında sınır dışı etme kararı alınmaz:

- a) Sınır dışı edileceği ülkede ölüm cezasına, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacağı konusunda ciddi emare bulunanlar
- b) Ciddi sağlık sorunları, yaş ve hamilelik durumu nedeniyle seyahat etmesi riskli görülenler
- c) Hayati tehlike arz eden hastalıkları için tedavisi devam etmekte iken sınır dışı edileceği ülkede tedavi imkânı bulunmayanlar

ç) Mağdur destek sürecinden yararlanmakta olan insan ticareti mağdurlar

Hizmet birimleri

MADDE 108 – (1) Genel Müdürlüğün hizmet birimleri ve görevleri şunlardır:

- ç) İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi Başkanlığı;
 - 1) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek,
 - 2) İnsan ticaretiyle mücadele ve mağdurların korunmasına ilişkin projeleri yürütmek,
 - 3) İnsan ticareti mağdurlarına yönelik yardım hatlarını kurmak, işletmek veya işlettirmek,
 - 4) Genel Müdür tarafından verilen diğer görevleri yapmak.

Değiştirilen hükümler

MADDE 123 – (1) 15.7.1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 34 üncü maddesinde yer alan “vatandaşlar ve yabancılara” ibaresi “vatandaşlara” şeklinde değiştirilmiştir.

(2) 2.7.1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununun 88 inci maddesinin birinci fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiştir.

- “f) Uzun dönem ikamet izni bulunanlar,
- g) İnsan ticareti suçunun mağduru olanlar.”

3) İlgili Diğer Mevzuat

a) 403 sayılı Türk Vatandaşlık Kanununda Değişiklik yapılmasını öngören ve 3 Haziran 2003 tarih ve 25127 sayılı Resmi Gazete 'de yayınlanarak yürürlüğe giren yeni düzenleme ile tacirlerin kullandığı bir yöntem olan, evlilik kurumunun istismarıyla mağdurlara hileli evlilik yaptırmak suretiyle ülkede kalışlarını kolaylaştırmanın önüne geçilmiştir.

b) Yabancıların Çalışma İzinlerini Düzenleyen 4817 Sayılı Yasa; Kaçak çalışmanın ve kaçak istihdamın önüne geçilmesi amacıyla Yabancıların Çalışma İzinlerini düzenleyen 27.02.2003 tarih ve 4817 sayılı yasa TBMM tarafından onaylanarak 6 Mart 2003 tarihli resmi gazetede yayımlanmıştır. Yasanın uygulanmasını sağlayacak olan yönetmelik 6 Eylül 2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

c) Bedensel ve ruhsal tedaviye ihtiyaç duyan insan ticareti mağdurları ile ilgili olarak; 05.12.2003 tarihli ve 2003/6565 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Ekinde; “İnsan Ticareti Mağduru olduğu tespit edilen ve sağlık giderlerini karşılayacak durumda olmayan yabancı uyruklu hastalar, resmi sağlık kurum ve kuruluşlarınca sunulan sağlık hizmetlerinden yararlanmada 08.01.2002 tarih ve 4736 sayılı Kanunun 1'inci maddesinin birinci fıkrası

hükmünden muaf tutulmaları” karara alınmış ve hemen uygulanmaya başlanmıştır.

d) 10.07.2005 tarihinde TBMM’ce kabul edilerek 19 Temmuz 2003 tarihinde yürürlüğe giren “Karayolu Taşıma Kanunu” çerçevesinde hazırlanarak 25 Şubat 2004 tarihinde yürürlüğe giren Kara Ulaştırma Yönetmelik uyarınca, insan ticareti suçu nedeniyle yargı organları tarafından verilmiş ve kesinleşmiş mahkûmiyet kararı bulunması halinde yetki belgesi sahiplerinin yetki belgeleri iptal edilmektedir.

e) 14.2.2012 tarih ve 28204 sayılı Resmi Gazetede Yabancıların Çalışma İzinleri hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde değişiklik yapılarak 13. maddeye ek fıkra konulmuştur. Bu düzenleme sayesinde; insan ticareti mağduru olarak ikamet izni verilmiş yabancıların çalışma izni başvuruları dördüncü fıkrada belirtilen değerlendirme kriterlerine tabi tutulmaksızın sonuçlandırılmaktadır.